

12 Cúnamh Feirme

- 12.1** Tugadh isteach Cúnamh Feirme in 1999 mar scéim tacaíochta ioncaim d'fheirmeoirí ar ioncam íseal. Tá an scéim á riar ag an Roinn Coimirce Sóisialaí (an Roinn). Faigheann daoine atá incháilithe maidir le Cúnamh Feirme íocaíocht sheachtainiúil ach braitheann an méid a fhaigheann siad ar a n-acmhainn agus ar uimhir a gcleithiúnaithe. Is féidir le duine a bheith incháilithe má tá ioncam aige ó fhostaíocht eile. Caitheadh €99 milliún ar an scéim in 2013, agus ba laghdú é sin ar an €108 milliún a caitheadh in 2012.
- 12.2** D'fhonn a bheith incháilithe do Chúnamh Feirme, ní mór d'iarratasóir
- a bheith idir 18 agus 66 bliana d'aois
 - a bheith i mbun feirmeoireachta
 - tástáil acmhainne a shásamh.
- 12.3** Meastar go bhfuil iarratasóirí ag gabháil d'fheirmeoireacht má úsáideann siad talamh feirme ar leo í nó atá á léasú acu chun críocha feirmeoireachta.¹ Níl aon tairseach leagtha síos ó thaobh scála na gníomhaíochta feirmeoireachta a ba cheart a dhéanamh le bheith incháilithe. Déantar measúnú ar acmhainní ó gach foinse i gcomhréir le rialacha sonracha na scéime nuair atá acmhainn iomlán sheachtainiúil á ríomh.
- 12.4** Is féidir le daoine atá ag fáil Cúnamh Feirme a bheith i dteideal sochair thánaisteacha a fháil chomh maith mar aon le rochtain ar chlár ghníomhachaithe, oideachais agus forbartha.
- 12.5** Ba é €188 in aghaidh na seachtaine an ráta caighdeánach pearsanta a íocadh mar Chúnamh Feirme in 2013. Méadaítear an íocaíocht más rud é go bhfuil daoine fásta agus/nó leanaí mar chleithiúnaithe ag an éilitheoir.² Is é an méid is infíochta i ngach cás ná barrachas an ráta pearsanta, móide aon bhreiseanna do chleithiúnaithe, thar acmhainn seachtainiúla measúnaithe an duine. Más rud é gur mó na hacmhainní sin ná an ráta pearsanta móide aon bhreisithe, níl an té sin incháilithe.
- 12.6** Ní mór d'éilitheoirí dearbhú a dhéanamh gach bliain maidir le hincháilitheacht leanúnach agus maidir le haon athruithe ar a ndálaí nó ar a n-acmhainn. Tá sé d'oibleagáid freisin ar fhaighteoirí fógra a thabhairt don Roinn faoi aon athruithe a d'fheadfadh tionchar a bheith acu ar a n-incháilíocht i gcomhair na scéime de réir mar a tharlaíonn siad.
- 12.7** Scrúdaíodh an scéim mar chuid den iniúchadh a rinneadh ar Vóta na Coimirce Sóisialaí in 2013. Rinneadh scrúdú le linn an athbhreithnithe ar na rialuithe atá i bhfeidhm maidir le héilimh a chuirtear ar aghaidh lena n-íoc, ar an doiciméadú tacaíochta a chomhdaítear faoi éilimh agus ar an leibhéal athbhreithnithe atá á dhéanamh ar theidlíocht i leith na scéime. Tugadh cuairteanna ar oifigí na Roinne i mBéal an Átha, Bealach Conglais, Leitir Ceanainn, an Muileann gCearr agus Port Láirge, agus scrúdaíodh sampla de chásanna i ngach ionad díobh.

¹ Ciallaíonn feirmeoireacht saothrú talún chun toradh a bhaint aisti.

² Is é €124.80 an ráta seachtainiúil i leith cleithiúnaí fásta agus €29.80 an ráta i gcás gach linbh chleithiúnaigh.

Cuspóirí na Scéime

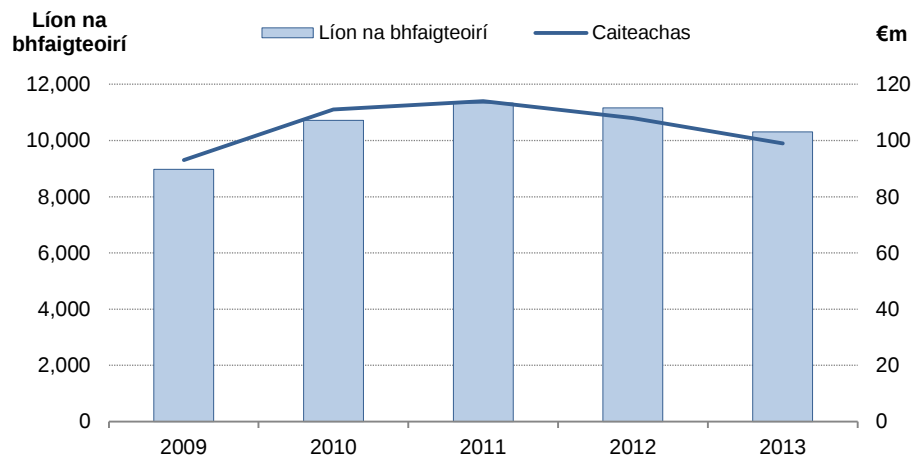
- 12.8** Is í príomhaidhm na Scéime um Chúnamh Feirme tacaíocht ioncaim a chur ar fáil d'fheirmeoirí atá ar ioncam íseal. Ní gá do na héilitheoirí a bheith ar fáil chun oibre le bheith incháilithe le haghaidh íocaíochtaí.

- 12.9** Thug an Roinn le fios go bhfuil an scéim dírithe i dtreo cabhrú leo siúd atá i mbun feirmeoireachta fanacht ag gabháil di le linn tréimhsí nuair a bhíonn an brabús íseal agus cabhrú chun pobail tuaithe a choinneáil inmharthanach. Tá sé d'aidhm ag an tacaíocht chomhsheasmhach ioncain a chuirtear ar fáil agus ag an mbealach tairbhiúil a gcaitear le caipitil sa tástáil acmhainne i leith Cúnaimh Feirme cabhrú le feirmeoirí infheistíocht a dhéanamh ina gcuid feirmeacha cé go bhféadfadh an brabús a bhíonn acu athrú ó bhliain go bliain. Caitear go tairbhiúil freisin le híocaíochtaí faoi scéimeanna mar an Scéim um Chaomhnú an Chomhshaoil Faoin Tuath, chun faighteoirí a spreagadh páirt a ghlacadh sna scéimeanna sin.
- 12.10** Tá an scéim Cúnamh Feirme ar cheann de roinnt beart atá dírithe ar thacaíocht ioncain a sholáthar d'feirmeoirí agus inmharthanacht na bpobal tuaithe a chinntiú. Tá bearta eile faoi shainchúram na Roinne Talmhaíochta, Bia agus Mara, agus an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil.
- 12.11** Tá ionadaíocht ag an Roinn ar an ngrúpa idir-rannach a bunaíodh chun na moltaí a rinneadh i dtuarascáil an Choimisiúin um Fhorbairt Eacnamaíochta na Limistéir Thuaithe a scrúdú agus a chur i bhfeidhm.¹

Próifíl na nÉilitheoirí

- 12.12** Tháinig méadú ar líon na ndaoine atá ag fáil Cúnaimh Feirme ó thart ar 9,000 in 2009 go buaicphointe 11,300 in 2011. Tá na huimhreacha tar éis titim ó shin go 10,300 in 2013 (féach Fíor 12.1). Ba é toradh na n-athruithe a tugadh isteach i mbuiséid na mblianta 2012 agus 2013 gur méadaíodh líon na n-acmhainní inmheasúnaithe agus gur cuireadh deireadh leis an gcaoi a ndéantaí neamhaird d'ioncain leanaí nuair a bhíodh acmhainní á ríomh. Is dócha gur chuir siad sin leis an laghdú a tháinig ar líon na bhfaighteoirí.

Fíor 12.1 Caiteachas agus faighteoirí Cúnaimh Feirme, 2009 – 2013

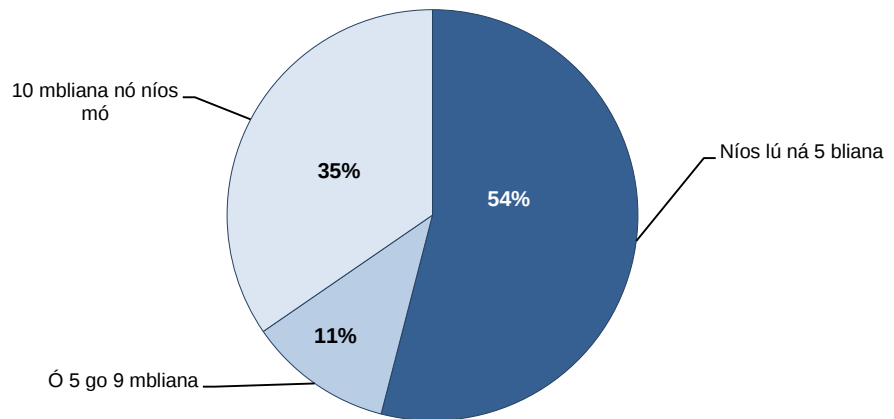
Foinse: Tuarascáil Staitistiúil Bhliantúil 2013 de chuid na Roinne Coimisce Sóisialaí

- 12.13** Cé gur tháinig laghdú de thart ar 9% ar líon na bhfaighteoirí ó bhuaic na bliana 2011, tá i bhfad níos mó gluaiseachta le sonrú gach bliain i líon na n-éilitheoirí a thagann isteach sa scéim agus a fhágann í. Bhí beagán os cionn 20% de na héilitheoirí a bhí ag fáil íocaíochtaí ag deireadh na bliana 2013 tar éis páirt a ghlacadh sa scéim i rith an 12 mhí roimhe sin nó tar éis páirt a ghlacadh inti athuair.

¹ An Coimisiún um Fhorbairt Eacnamaíoch na gCeantar Tuaithe (CEDRA), Dlús a chur faoi Gheilleagar Tuaithe na hÉireann, Aibreán 2014.

- 12.14** Ba é €181.12 an mheáníocaíocht in aghaidh na seachtaine in 2013 (€188.23 in 2012). Ag deireadh 2013, bhí beagán os cionn 1,000 éilitheoir ag fáil íocaíochtaí iomlána gan laghdú ar bith a bheith déanta orthu de bharr na n-acmhainní a bhí acu a ndearnadh measúnú orthu. In 2013, tugadh íocaíochtaí breise d'fhaighteoirí i leith 4,600 cleithiúnaí aosaithe agus i leith beagán os cionn 8,700 leanbh cleithiúnach. Dá bhrí sin tugadh tacaíocht do níos mó ná 23,000 duine san iomlán tríd an scéim in 2013.
- 12.15** Bhí íocaíochtaí á bhfáil ar feadh níos lú ná cúig bliana ag beagán os cionn leath de na héilitheoirí i Meitheamh 2014. Bhí íocaíochtaí á bhfáil ar feadh deich mbliana nó níos faide ag breis is trian acu (féach Fíor 12.2).

Fíor 12.2 Fad na n-éileamh ar Chúnamh Feirme amhail Meitheamh 2014

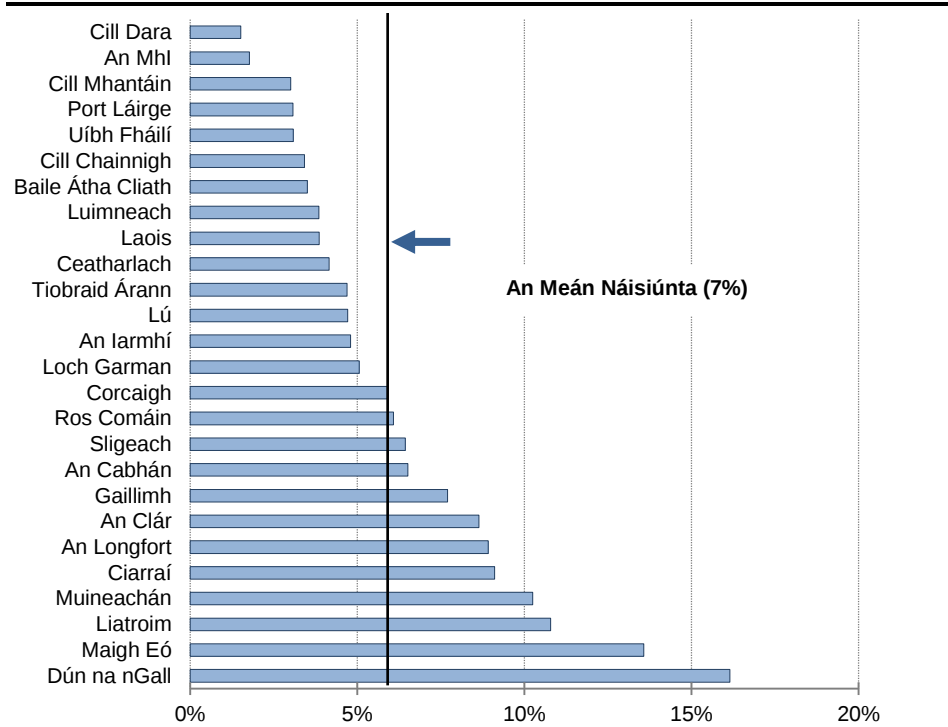

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí

- 12.16** Tá thart ar 140,000 feirm sa Stát.¹ Íoctar Cúnamh Feirme i gcás thart ar 7% de na feirmeacha go léir. Taispeántar líon na bhfaighteoirí in 2013 mar chéatadán de líon na bhfeirmeacha i ngach contae i Fíor 12.3. Tá an céatadán níos airde ná an meán náisiúnta in ocht gcontae.
- 12.17** Tá an líon faighteoirí is airde le fáil i gceithre chontae (Dún na nGall, Gaillimh, Maigh Eo agus Corcaigh) agus is iontu siúd a bhí beagnach 50% de na faighteoirí in 2013.
- 12.18** Tá formhór (62%) na bhfaighteoirí Cúnaimh Feirme idir 50 agus 66 bliana d'aois (féach Fíor 12.4). Bhí an ceathrú cuid de na faighteoirí os cionn 60 bliain d'aois in 2013.

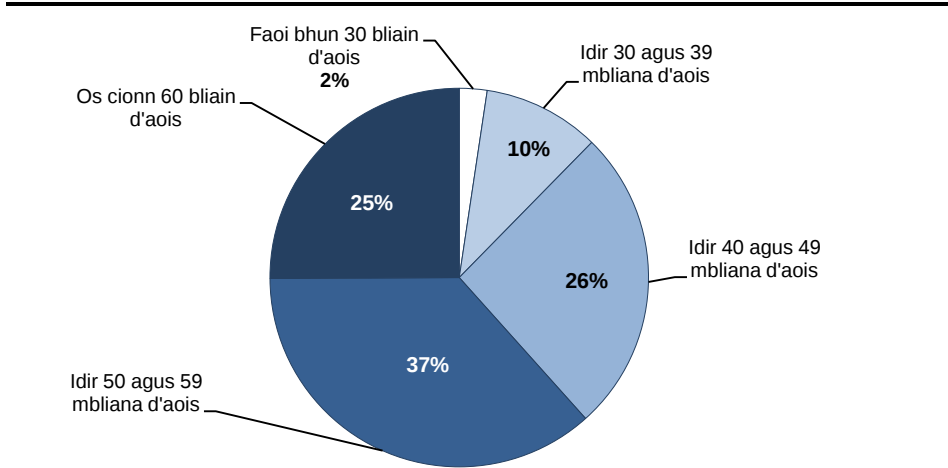
¹ Áireamh Talmhaíochta 2010, An Phríomh-Oifig Staidrimh.

Fíor 12.3 Céatadán na bhfeirmeacha in aghaidh an chontae a bhí ag fáil Cúnaimh Feirme in 2013

Foinse: Áireamh Talmhaíochta 2010 agus Tuarascáil Bhliantúil Staitistiúil 2013 de chuid na Roinne Coimirce Sóisialaí

Fíor 12.4 Faighteoirí Cúnaimh Feirme in 2013, de réir aoise

Foinse: Tuarascáil Staitistiúil Bhliantúil 2013 de chuid na Roinne Coimirce Sóisialaí

Rialuithe maidir le Glacadh le Daoine agus Doiciméadú Tacaíochta

12.19 Nuair a bhíonn éilitheoir ag cur isteach ar Chúnamh Feirme, ní mór dó foirm iarratais a chomhlánú, a shíniú agus a dháthú. Déantar an dáta a stampáil ar an bhfoirm nuair a fhaightear í chun dáta tosaigh an éilimh a léiriú. Ba cheart na doiciméid tacaíochta riachtanacha a bheith in éineacht leis an bhfoirm lena n-áirítear cruthúnas aitheantais, cruthúnas faoi sheoladh agus fianaise faoi acmhainní. Seoltar iarratais ar aghaidh ansin chuig Cigire Leasa Shóisialaigh lena n-imscrúdú, lena n-áirítear athbhreithniú a dhéanamh ar acmhainn iomlán an éilitheora. Nuair a fhaightear tuarascáil an

imscrúdaithe sin, déanann oifigeach breithiúnachta cinneadh ar cheart glacadh leis an éileamh nó diúltú dó.

- 12.20** Rinneadh athbhreithniú ar chúig chomhad is fiche sna hionaid go léir ar tugadh cuairt orthu agus rinneadh scrúdú ar na rialuithe maidir le glacadh le daoine. Bhí íocaíochtaí á ndéanamh ar feadh cúig bliana nó níos mó i gcás 57 den 125 éileamh ar Chúnamh Feirme (46%) a ndearnadh athbhreithniú orthu, agus bhí 18 acu ag éileamh cúnaimh ar feadh 14 bliana nó níos mó. Tá achoimre ar na torthaí i Fíor 12.5.

Foirmeacha iarratais

- 12.21** Bhí cásanna i ngach oifig nach raibh foirmeacha iarratais maidir le Cúnamh Feirme sna comhaid acu agus bhí an scéal amhlaidh in 22 cheann de na cásanna samplacha. Díobh sin, bhí 14 chás a raibh íocaíochtaí á ndéanamh ina leith ar feadh breis is cúig bliana. Thug an lucht bainistíochta le fios i roinnt oifigí áitiúla go bhféadfaí éilimh a dhéanamh ar dtús ar Liúntas do Lucht Cuardaigh Fostaíochta agus gur comhlánaíodh foirm iarratais don liúntas sin. D'fhéadfaí éileamh ar Chúnamh Feirme a dhéanamh den iarratas nuair a rinneadh athbhreithniú air. Thug an lucht bainistíochta áitiúil le fios i ngach ceantar go bhfuil aghaidh á thabhairt acu ar na cásanna a aithníodh agus go bhfuil na foirmeacha riachtanacha á bhfáil. Tá treoir tugtha don fhoireann nach mór foirm Chúnaimh Feirme a chomhlánú i ngach cás sula ndéantar an t-éileamh a phróiseáil agus a fhaomhadh le haghaidh íocaíochta.

Fíor 12.5 Torthaí an athbhreithnithe a rinneadh ar shampla de na rialúcháin maidir le glacadh le daoine

Fadhb	Líon na gcásanna inar aithníodh fadhb ^a					Iomlán
	Bealach Conglais	Leitir Ceanainn	Béal an Átha	An Muileann gCearr	Port Láirge	
Gan foirm iarratais a bheith coinnithe i gcomhad	6	1	6	4	5	22
Foirm iarratais neamhiomlán	2	–	–	2	–	4
Gan an dáta a bheith stampáilte ar an bhfoirm ^b	20	–	2	22	2	46
Gan aon ghrianghraf coinnithe i gcomhad mar chruthúnas céannachta	4	11	3	–	14	32
Gan cruthúnas faoi sheoladh coinnithe i gcomhad	3	2	4	–	2	11

Foinse: Scrúdú ar shampla de chásanna a rinne Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nótaí: a Aithníodh níos mó ná fadhb amháin i gcásanna áirithe.

b Tá an dáta ar a bhfuarthas an iarratas riachtanach chun dáta tosaithe an éilimh a aithint.

- 12.22** Ní raibh an dáta stampáilte ar na foirmeacha iarratais in 80% de na cásanna a scrúdaíodh i mBealach Conglais ná in 88% de na cásanna sa Mhuileann gCearr, agus bhí íocaíochtaí á ndéanamh maidir leis an chuid is mó de na cásanna sin ar feadh níos lú ná cúig bliana. Bhí cásanna sa dhá ionad freisin ina raibh na foirmeacha iarratais a bhí coinnithe i gcomhaid neamhiomlán. Thug an lucht bainistíochta áitiúil sa dhá oifig le fios gur tugadh le fios do na baill foirne gur gá an dáta a stampáil ar gach iarratas, agus a chinntiú go raibh na foirmeacha comhlánaithe go hiomlán.

Fianaise faoi Fhéiniúlacht agus faoi Sheoladh

- 12.23** Maidir leis na cásanna a ndearnadh athbhreithniú orthu sa Mhuileann gCearr a bhí fianaise ghrianghrafadóireachta agus cruthúnas faoi sheoladh ar fáil i ngach cás. Bhí cuid de na doiciméid sin ar iarraidh i líon mór cásanna sna ceithre ionad eile. Bhí níos mó fianaise ar fáil faoi chur i bhfeidhm an rialúcháin sin maidir le cásanna ina raibh íocaíochtaí a ndéanamh ar feadh níos lú ná cúig bliana, ach aithníodh an fhadhb i mbreis is an ceathrú cuid de na cásanna sin. Thug an lucht bainistíochta áitiúil i Leitir Ceanainn agus i bPort Láirge le fios go ndéanann cigire leasa shóisialaigh na cásanna go léir a iniúchadh agus go gcaithfidh an té sin a thabhairt le fios ina chuid tuarascálacha go bhfuil sé sásta maidir le céannacht agus áit chónaithe an iarratasóra.

Fianaise faoi Acmhainní

- 12.24** Tugann an cigire leasa shóisialaigh cuairt ar gach éilitheoir agus scríobhann sé tuairisc faoin scrúdú a rinne sé nuair a bhíonn an chuairt sin déanta aige agus bíonn cur síos ar acmhainn an éilitheora mar chuid di. Leagtar amach sa tuairisc na sonraí go léir maidir le hioncam chomh maith le coigilteas agus maoin. Úsáidtear na sonraí sin mar bhunús don mheasúnú acmhainne a dhéanann oifigeach breithiúnachta san oifig áitiúil. Ní i gcónaí a choinnítear fianaise i gcomhaid faoi chúrsaí acmhainne, mar shampla chóipeanna de chuntais feirme agus de ráitis bhainc. I ngach cás a scrúdaíodh, áfach, bhí tuairisc chigire leasa shóisialaigh maidir le hacmhainní coinnithe i gcomhaid.

Athbhreithnithe

- 12.25** Eisítear foirmeacha dearbhaithe bliantúla chuig gach éilitheoir ar Chúnamh Feirme a chuireann de cheangal orthu a dhearbhu go bhfuil siad i dteideal i gcónaí íocaíochtaí a fháil agus aon athruithe ar a n-acmhainní nó ar dhálaí a dteaghlaigh a chur in iúl. Ní gá d'éilitheoirí doiciméadacht a chur ar fáil mar thaca lena ndearbhuithe. Nuair a fhaightear an dearbhú agus mura bhfuil sé dearbhaithe gur tharla aon athrú, deimhnítear go bhfuil an t-éilitheoir i dteideal íocaíochtaí a fháil ar feadh bliana eile. Déantar athbhreithniú ar an scéal más rud é go ndearbhaítear gur tharla athrú.
- 12.26** Ba cheart an dearbhú comhlánaithe a choimeád ar chomhad gach éilitheora. Scrúdaíodh na cásanna samplacha i ngach ionad le linn an iniúchta le fáil amach an raibh dearbhú coinnithe i gcomhad do 2013 nó nach raibh. Tá achoimre ar na torthaí le fáil i Fíor 12.6.

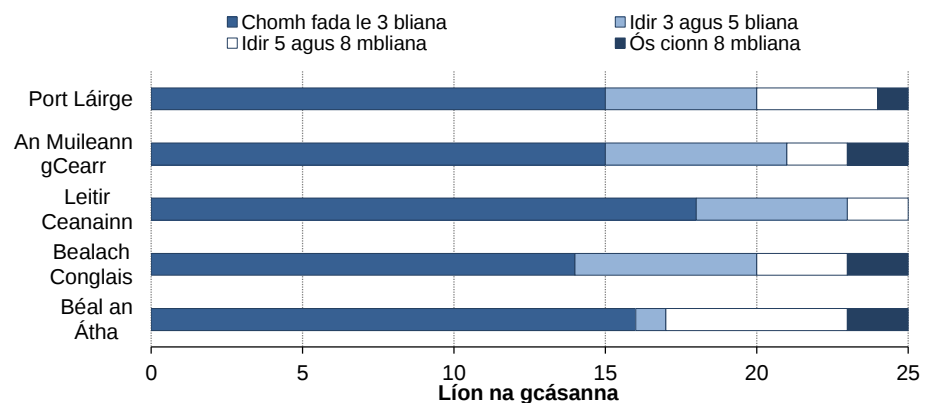
Fíor 12.6 Torthaí an athbhreithnithe ar chomhlíonadh dearbhuithe bliantúla do 2013

	Bealach Conglais	Leitir Ceanainn	Béal an Átha	An Muileann gCearr	Port Láirge	Iomlán
Dearbhú coinnithe i gcomhad	14	24	10	24	24	96
Gan dearbhú coinnithe i gcomhad	6	–	15	–	–	21
Éileamh nach raibh á íoc ar feadh bliana	5	–	–	1	1	7
An comhad ag cigire	–	1	–	–	–	1
Iomlán	25	25	25	25	25	125

Foinse: Scrúdú ar shampla de chásanna a rinne Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

- 12.27** Ní rabhthas ag cloí go hiomlán leis na riachtanais maidir le dearbhú bliantúil ach i dtrí cinn de na cúig ionad. Ní raibh aon dearbhú á choinneáil i gcomhad i 15 cinn de na cásanna a ndearnadh athbhreithniú orthu i mBéal an Átha. Thug an lucht bainistíochta áitiúil le fios ó shin go bhfuarthas dearbhú i ndiaidh an iniúchta i naoi gcinn de na cásanna sin, agus go bhfuil siad á gcoinneáil i gcomhaid anois. Dúirt an lucht bainistíochta áitiúil i mBéal an Átha go gcoinneofar gach dearbhú bliantúil i gcomhad feasta. Ní raibh aon dearbhú coinnithe i gcomhad i gcás sé cinn den 25 chás i mBealach Conglais.
- 12.28** I gcás amháin a scrúdaíodh i mBéal an Átha, tugadh faoi deara gur dhearbhaigh an t-éilitheoir go raibh beirt leanbh aige ach leanadh ar aghaidh déanamh íocaíochtaí i gcomhair linbh amháin. Rinne an lucht bainistíochta áitiúil athbhreithniú ó shin ar an gcás agus tá sé curtha in iúl acu go méadófar an íocaíocht a thabharfar don éilitheoir.
- 12.29** Mura soláthraíonn an t-éilitheoir faisnéis sa dearbhú bliantúil a thugann le fios go mbeadh údar le hathbhreithniú, leantar ar aghaidh ag íoc an éilimh ar feadh bliana eile gan aon athbhreithniú a dhéanamh. Ní aon athbhreithniú tréimhsiúil acmhainne leagtha amach i dtreoirínte na Roinne. Dá bhrí sin, is féidir le héilitheoir leanúint ar aghaidh ag fáil íocaíochtaí ar feadh na mblianta gan athbhreithniú mionsonraithe a bheith déanta ar a acmhainn agus ar a dhálaí.
- 12.30** I gcás amháin a scrúdaíodh i mBéal an Átha, bronnadh Cúnamh Feirme ar éilitheoir i mí na Nollag 2003. Ní dhearnadh athbhreithniú ar acmhainn an té sin go Feabhra 2013 nuair a chuir na Coimisinéirí Ioncaim faisnéis ar fáil don Roinn. Aithníodh san athbhreithniú sin go raibh acmhainn ag an té sin de bhreis ar an teidlíocht ar feadh na sé bliana roimhe sin. Cuireadh deireadh leis an íocaíocht agus nuair a rinneadh measúnú fuarthas amach go raibh ró-íocaíocht de €56,000 déanta. D'aisíoc an t-éilitheoir méid iomlán na ró-íocaíochta in aon íocaíocht amháin.
- 12.31** Sa bhliain 2013, fuarthas amach go raibh 377 ró-íocaíocht á ndéanamh sa scéim Cúnamh Feirme ar b'fhiú €2.9 milliún san iomlán iad, sa chaoi go raibh ró-íocaíocht de €7,575 á déanamh ar an meán.¹ B'ionann na cúig ró-íocaíocht ba mhó a ndearnadh measúnú orthu sa bhliain agus 20% de na ró-íocaíochtaí iomlána a aithníodh.
- 12.32** Nuair a scrúdaíodh na 125 chás fuarthas amach cathain a ndearnadh an t-athbhreithniú iomlán dheireanach ar gach cás díobh. Tá na torthaí leagtha amach i Figiúr 12.7.

Figiúr 12.7 An méid ama ó rinneadh an t-athbhreithniú iomlán deireanach ar shampla de chásanna

¹ Bhain na ró-íocaíochtaí sin le 363 éilitheoir de chuid na scéime.

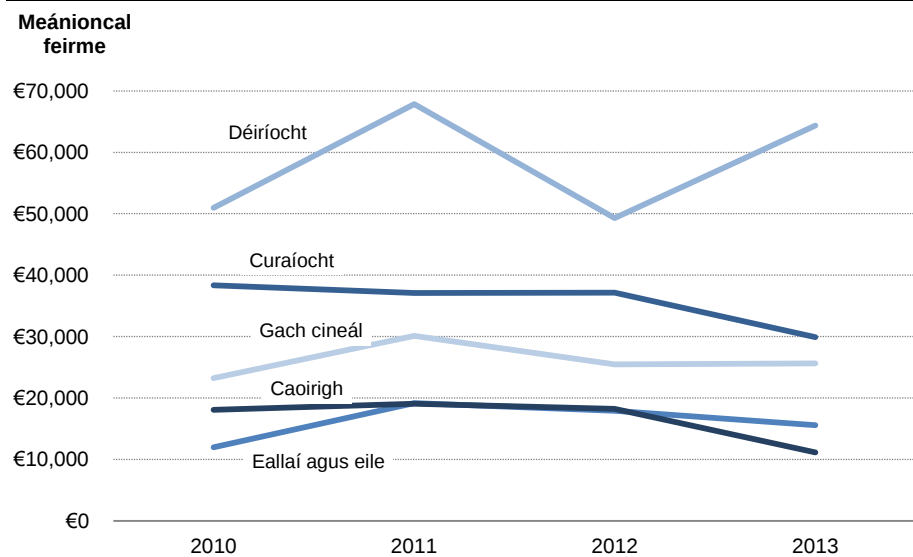
- 12.33** I gcás breis agus an tríú cuid de na cásanna a scrúdaíodh ní raibh aon athbhreithniú déanta, seachas an dearbhú bliantúil, ar feadh breis agus trí bliana. Bhí íocaíochtaí á ndéanamh i seacht gcás (6%) ar feadh breis agus ocht mbliana gan aon athbhreithniú iomlán. Thug an lucht bainistíochta áitiúil i ngach ceantar le fios go bhfuiltear ag scrúdú na gcásanna a aithníodh le linn an iniúchta nach ndearnadh athbhreithniú orthu ar feadh roinnt blianta agus go gcuirfear ar aghaidh iad lena n-athbhreithniú nuair is iomchuí.
- 12.34** Maidir leis an sampla de chásanna a scrúdaíodh, léirigh an fhaisnéis ar na comhaid sin i gcásanna áirithe gur cheart smaoineamh ar athbhreithniú iomlán a dhéanamh. Mar shampla
- i gcás amháin thug an t-éilitheoir le fios go raibh méid scaireanna aige nó aici ach níor luadh cibé luach a bhí ag na scaireanna sin sa mheasúnú acmhainne. Tugadh le fios ina dhiaidh sin sa chás céanna gur tháinig laghdú ar líon na n-ainmhithe ar an bhfeirm sa chaoi go bhféadfadh sé tarlú gur tharla méadú ioncaim de thoradh iad a dhíol ach níor cuireadh aon athbhreithniú acmhainne i gcrích. Thug an lucht bainistíochta áitiúil le fios go mbeadh an comhad á sheoladh chuig cigire chun athbhreithniú práinneach a dhéanamh air.
 - i gcás eile, bhí ioncam ag an bhfaighteoir ón bhfeirm agus ó shiopa. Fuarthas amach i measúnú a rinneadh ar na cuntais do na blianta 2010 agus 2011 go raibh acmhainn ar b'fhiú €3,000 í ag an té sin. Mar sin féin, ní cosúil go raibh asbhaintí ar b'fhiú €49,000 iad a nochtadh sna cuntais curtha san áireamh sa mheasúnú acmhainne.

Athruithe ar leibhéil Ioncaim Feirme

- 12.35** Tá na hathruithe ar mheánleibhéil ioncaim feirme a tharla idir 2010 agus 2013, i gcás chineálacha éagsúla feirme, leagtha amach i

- 12.36** Fíor 12.8. Tríd is tríd, tháinig méadú 10% ar an meán ar ioncam feirme ó 2010 i leith. Mar sin féin, is féidir an luaineacht i leibhéil ioncaim feirme a fheiceáil san athrú ó bhliain go bliain agus idir cineálacha éagsúla feirmeacha.
- 12.37** D'iarr an oifig i bPort Láirge ar fhaighteoirí in 2011 sonraí faoin gcineál feirmeoireachta a bhí ar siúl acu a sholáthar. Bhí sé i gceist an t-eolas a úsáid chun feabhas a chur ar an bpróiseas athbhreithnithe agus le cabhrú i gcásanna próifílithe. Mar sin féin, ní dhearnadh aon athbhreithniú ná aon bheart eile i bhfianaise na faisnéise a fuarthas. Ní raibh mionsonraí faoin gcineál feirmeoireachta bailithe sna hoifigí eile ar tugadh cuairt orthu.

Fíor 12.8 Meánioncam feirme de réir cineál feirme, 2010 – 2013

Foinse: Suirbhéanna Feirme Náisiúnta, Teagasc, 2012 agus 2013

Conclúidí agus Moltaí

- 12.38** Scéim réasúnta nua é Cúnamh Feirme a tugadh isteach in 1999. Is iad na cuspóirí atá leis ná tacaíocht a sholáthar d'fheirmeoirí ar ioncam íseal le cur ar a gcumas leanúint ar aghaidh ag feirmeoireacht agus le cabhrú chun pobail tuaithe a choinneáil inmharthanach. Caitheadh €525 milliún san iomlán ar an scéim sna cúig bliana go dtí 2013. Tugadh cúnamh do bhreis is 10,000 feirmeoir tríd an scéin ar chostas €99 milliún in 2013. Cuimsíonn siad sin agus thart ar 7% de na feirmeacha sa Stát. Ba iad na contaetha cois teorainn, agus i réigiúin an iarthair agus an iardheiscirt a raibh an leibhéal ab airde d'fhaighteoirí Cúnaimh Feirme iontu.
- 12.39** Ar bhunús na hoibre iniúchta a rinneadh i roinnt oifigí áitiúla a bhfuil Cúnamh Feirme á riar acu is léir go bhféadfaí feabhas a chur ar chúrsaí bunúsacha doiciméadaithe mar fhoirmeacha iarratais comhlánaithe agus fianaise chéannachta agus chónaitheachta a choinneáil i gcomhaid.
- 12.40** Is léir ón obair iniúchta go bhféadfaí feabhas a chur ar an straitéis maidir le hathbhreithniú a dhéanamh ar chásanna ina bhfuil íocaíochtaí á ndéanamh. Cé go bhfuil ar éilitheoirí dearbhú bliantúil a sholáthar, ní iarrtar orthu aon fhianaise a sholáthar mar thacaíocht leis an dearbhú sin. Ba léir ón iniúchadh gur féidir leanúint ar aghaidh ag déanamh na n-íocaíochtaí ar feadh blianta fada gan athbhreithniú grinn a dhéanamh le féachaint an féidir gur tháinig athruithe ar acmhainn nó ar dhálaí na bhfaighteoirí. Is mó an seans go dtarlódh athruithe den sórt sin i scéim mar Chúnamh Feirme ina bhfuil a lán de na faighteoirí sa scéim ar feadh na mblianta. Ní bhaintear leas as faisnéis staitistiúil faoi athruithe ar ioncam feirme chun cásanna a aithint chun athbhreithniú a dhéanamh orthu.

Moladh 12.1

Ba cheart don Roinn athbhreithniú a dhéanamh ar oibriú na bpríomhrailuithe agus a chinntiú go bhfuil an fhoireann ar fad a riarann Cúnamh Feirme ar an eolas faoin tábhacht a bhaineann le cloí leis na rialuithe i ngach cás.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaím leat. Eiseofar treoracha nuashonraithe do gach ball foirne maidir leis na príomhrialuithe a gcaithfear a chur i bhfeidhm.

Moladh 12.2

Ba cheart don Roinn measúnú a dhéanamh ar chur chuige an athbhreithnithe maidir le cásanna Cúnaimh Feirme. Ba cheart di smaoineamh ar phróiseas a thabhairt isteach taobh amuigh den dearbhú bliantúil, a dhíreodh ar chásanna a mheastar gur mó an seans go bhfuil athrú tagtha ar a ndálaí. Ba cheart faisnéis faoi athruithe ar ioncam feirme a úsáid le cabhrú chun cásanna a aithint lena n-athbhreithniú.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaím leat. Scrúdóidh an Roinn a beartas maidir le rialú agus athbhreithniú feidhmiú na Scéime um Chúnamh Feirme. Déanfar an scrúdú sna míonna amach romhainn chun go mbeidh sé curtha i gcrích faoi dheireadh chéad ráithe na bliana 2015. D'ainneoin an toradh, beidh sé d'aidhm ag an Roinn athbhreithniú a dhéanamh ar chásanna Cúnaimh Feirme ar a laghad gach trí bliana, ach na hacmhainní riachtanacha imscrúdaithe a bheith ar fáil. Déanfar fiosrú freisin ar shaincheisteanna maidir leis an gcineál athbhreithnithe atá le déanamh i ngach cás. Déanfaidh an Roinn suirbhé ar an scéim Cúnamh Feirme mar chuid dá suirbhé ar chalaois agus ar earráid in 2015.

Moladh 12.3

Ba cheart don Roinn smaoineamh ar dhoiciméid mar ráitis bhainc agus cuntais feirme a lorg don dearbhú bliantúil.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaím leat. Déanfaidh an Roinn scrúdú ar oibriú an phróisis maidir le dearbhuithe bliantúla a fháil agus an cineál faisnéise breise a d'fhéadfaí a sholáthar go tairbheach leis na dearbhuithe sa chaoi go bhfeabhsófaí bainistiú agus rialú na scéime ar bhealach leanúnach. Beidh sé seo ina chuid den scrúdú a dhéanfar ar an mbeartas maidir le rialú agus athbhreithniú Cúnaimh Feirme.

Moladh 12.4

Ba cheart don Roinn measúnú a dhéanamh le féachaint a mhéid atá an scéim Cúnaimh Feirme ag baint amach a chuid cuspóirí i dtaca le cúnamh a thabhairt d'éilítheoirí leanúint ar aghaidh le feirmeoireacht agus cabhrú chun pobail tuaithe a choinneáil inmharthanach.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Ní aontaím leis an moladh. Níl sé ar chumas na Roinne tabhairt faoi athbhreithniú den sórt sin mar d'ardódh sé saincheisteanna atá níos leithne ná na téarmaí tagartha atá aici agus bheadh impleachtaí ó thaobh beartais aige don Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara agus don Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil. Ní mór aon athbhreithniú Cúnamh Feirme a mheas i gcomhthéacs an bheartais seo. Is féidir tagairt a dhéanamh do ról Cúnamh Feirme i gcomhthéacs an ghrúpa idir-rannaigh a bunaíodh chun moltaí thuarascáil an Choimisiúin um Fhorbairt Eacnamaíochta na Limistéir Thuaithe a chur i bhfeidhm.